SVENSK MUSIKTIDNING.

N:o 2. Redaktör och utgifvare: FRANS J. HUSS. Expedition: Klara V. Kyrkog. 19. Stockholm den 15 Januari 1887. Pris: Helt år 5 kr., halft 3 kr. Lösn:r 25 öre. Annonspris 10 öre petitrad. Årg. 7.

Isak Albert Berg.

†

En lång och verksam lefnad i tonkonstens tjenst ändades den 1 sistlidne December, då hofsångaren Isak Albert Berg gick ur tiden i den höga åldern af 83 år. Den aktningsgärd Sv. Musiktidning känner sig skyldig egna minnet af denne veteran bland vår musikverlds märklige nutidsmän hafva vi ej förr än nu kunnat frambära, men vi uppfylla i dag denna vår skyldighet i det vi här meddela den gamle sångmästarens bild och hufvuddragen af hans lefnadshistoria.

Hvad Isak Berg uträttat i sitt kall som sånglärare är väl bekant. För nära tolf år sedan egnades honom också ett vackert och tacksamt erkännande deraf genom den fest, som den 9 Mars 1875 gafs till hans ära och som gaf Illustr. tidning anledning intaga hans porträtt och lefnadsteckning. »Ett hjertligt handbref och en guldmedalj», heter det i denna, »betygade då den högst uppsatte elevens tillgifvenhet och erkänsla, Gunnar Wennerberg höll festtalet, tre skalder sträng ade lyran, femtio elever sjöngo under den gamle lärarens eget anförande och sjelf sjöng han med till slut en 'fiskarvisa' af A. F. Lindblad. Ty till Bergs metod hör ock att behålla rösten, och hvad han sjelf vid 72 år har qvar af sin tenor skulle mången ung afundas.»

Denna hyllning åt den gamle sångläraren betecknade dock ingalunda gränsen för hans verksamhet såsom sådan. Med oförminskadt nit fortsatte han sin sångundervisning, och lärjungar fattades honom icke; med faderlig ömhet och omsorg omfattades de ock alla af den åldrige mästaren, som med ännu ungdomlig konstentusiasm och rik på förmåga och erfarenhet ledde deras studier. För tre år sedan gaf sig dessas, äldres som yngres, erkänsamhet ett uttryck, då han på sin 81:a födelsedag fick emottaga en med inskription försedd och med guldmynt fyld silfverpokal, hvarvid ett hjertligt tacksägelsetal hölls till honom af en bland hans äldre elever. Ännu under början af sitt sista lefnadsår kunde han, ehuru endast i mindre omfattning, lemna sångundervisning, till dess efter senaste sommaren krafterna försvagades allt mer och den gamle till slut efter några månaders sjukdom skattade åt förgängelsen.

Isak Albert Berg.

Isak Berg föddes i Stockholm den 22 September 1803, i ett konstälskande hem. Fadern, hofdestillatorn Abraham Berg, var sjelf en fin konstkännare och i lyckliga ekonomiska omständigheter; modern hette Charlotta Ferngren. Från sin tidigaste barndom var sonen hängifven åt musik och hade fast beslutit att blifva sångare redan innan han slutat sin skolkurs. Men fadern ansåg humanistisk bildning som nödvändigt underlag för en god artistisk utveckling, och Isak Berg fick derför väl under hofsekreteraren Crælius och som medlem af »amatörsällskapet» utveckla sina musikaliska anlag, men dock fullfölja studierna, till dess han, som 1820 blifvit student i Upsala, 1824 derstädes aflagt kansliexamen och inskrifvits i dåvarande kammarexpeditionen af konungens kansli. Nu fick han helt och hållet egna sig åt sångens tjenst.

I Köpenhamn fann han en lärare i italienaren Tiboni, som var kongl. teaterns sångmästare. Berg blef hans elev 1825, och han var framgent den gamla italienska skolan trogen, utan att någonsin inom sin konst varda partiman. Redan i den danska hufvudstaden uppträdde han offentligt både såsom sångare och sånglärare. Under åren 1827—1829 genomreste han Tyskland, Österrike och Italien samt uppträdde offentligt på konserter i Dresden, Prag och Wien. I Italien

Med detta nummer följer till våra prenumeranter bilagan N:o 1. ***Musikalbum,*** *inneh. för Piano: »Fantasistycke» af Emil Sjögren, »Albumblad» af Th. Kirchner; sång: »På vattnet» af A. M. Myrberg.*

beträdde han scenen för första gången. Den svenske tenoren gjorde stormande lycka i Venezia och andra italienska städer, då han sjöng italiensk musik för italiensk publik. Titelpartiet i Generalis »Jefta» var hans första debut. Till hans italienska repertoar kommo sedan fem operor af Rossini och en af Pacini.

Efter faderns frånfälle återvände Berg till fäderneslandet samt kom till Stockholm i November månad 1829. Hans gamle lärare och vän Crælius var då gammal och svag. Han mottog med glädje sin hemkomne lärjunge, som nu fick biträda honom med sångens ledning vid kongl. operan. Berg uppmärksammades äfven vid hofvet, blef 1830 hofsångare och ledare af hofvets konserter samt uppmanades af både konung Carl XIV Johan och d. v. kronprinsen Oscar att qvarstanna i fäderneslandet. Han förlofvade sig kort derefter med den berömde skådespelaren Lars Hjortsbergs yngsta dotter Lina samt tänkte nu på den svenska scenen skörda den dramatiske sångarens triumfer, liksom förut i Italien, men Lars Hjortsberg gjorde afståendet från den tanken till ett bestämdt vilkor för sitt samtycke till giftermålet med hans dotter. Så afbröts Bergs nyss begynta bana som operasångare, och hans verksamhet för sångkonsten vid vår scen och sångbildningen tog i stället sin början.

Sedan Berg allt ifrån sin hemkomst för det mesta bestridt sångmästare-befattningen vid kongl. operan, antogs han från den 1 Juli 1831 i berörde egenskap. Såsom förste hofsångare blef han ock sånglärare inom kronprins Oscars familj, och inom de båda då i hufvudstaden befintliga större musik- och sångsällskapen blef han anförare och lärare. Enskild handledning i sång gaf han äfven. Så har han kunnat räkna mer är 2,000 elever.

Inom det 1820 i Stockholm stiftade »Harmoniska sällskapet» gaf Berg ett storartadt bevis på sin förmåga som lärare och sammanhållande kraft. I sjutton år fortsattes hans verksamhet för sällskapet, hvarefter det upplöstes. »Sällskapet för sångöfningar» stiftades 1830, med friherrarne Åkerhielm och Vrede samt Isak Berg såsom styrelsemedlemmar. Berg var äfven här sånglärare, och många af de amatörer, hvilka läto höra sig på hofvets eller på de båda sällskapens konserter, uppträdde äfven jemte Berg, då han sjelf gaf konsert, och inom sällskapen var han ej endast lärare, utan äfven framstående sångare. Här utfördes bland annat för första gången Oscar I:s sedan så populära »Chanson des pirates» (Sjöröfvaresång), i hvilken Berg sjöng solopartiet. Såsom tonsättare var han verksam inom denna mindre offentliga krets, men utgaf sällan någon komposition. En enda komposition af Berg är allmännare känd, det är den täcka romansen »Fjärran i skog», först offentliggjord i musikbladet »Amphion».

Vid kongl. operan skötte Berg sin sångmästaretjenst från 1831 till 1850, då han lemnade platsen. Ett anbud från Köpenhamn, att derstädes 1839 efterträda hans lärare Tiboni, hade han afböjt. Under åren 1860—1872 var han åter kongl. teaterns sångmästare, hvarpå han som pensionsmessig afträdde.

Bland Bergs utmärktaste elever må nämnas Jenny Lind, hvilken i tio år var den samvetsgranne och kärleksfulle lärarens ögonsten, samt Mathilda Ficker, sedan fru Gelhaar. »Mamsell Mathilda Ficker och Jenny Lind äro, fastän i olika mening, lyckliga representanter af hr Bergs elevskola vid teatern», säger den tidens förnämsta organ för musik- och teaterkritik, Heimdall, 1832, och tillägger i ett följande nummer: »det bör vara en tillfredsställelse för hr Berg att ega två sådana elever, liksom det är för dem en lycka att ega en sådan lärare, så skicklig och så omsorgsfull. Jenny Lind, den verldskunniga konstnärinnan, har också alltid erkänt den tacksamhetsskuld hvari hon står till sin förste lärare.

Bergs sångkonst karakteriserades af en fin smak, en eld och elegans i föredraget, som vittnade om hans italienska skola och som en och annan gång kunde taga sig uttryck i öfverflödiga broderier men ofta med fördel gjorde sig gällande i vackra och briljanta kadenser, med hvilka bland andra Jenny Lind gjorde heder åt sin mästare.

Bland öfriga elever, hvilka vunnit en högre grad af konstfärdighet, uppräknar Berg sjelf i en anteckning prins Gustaf och hans broder, vår nu varande konung, äfvensom Oskar Arnoldson och Amalia Riego samt sin egen, för några år sedan aflidna dotter, Helène, gift med bruksegaren Hj. Petré. Denna hans elev lät tyvärr aldrig höra sig offentligt som sångerska, men de som i enskilda kretsar hade lyckan att få njuta af hennes sång, hänfördes oemotståndligt af hennes sköna stämma samt varma och fulländade föredrag. Hon var sedan 1869 ledamot af Musik. akad:n. Ytterligare kunna af Bergs mera bekanta elever nämnas Olof Strandberg, Mathilda Ebeling, Elma Ström, Theodor Björksten m. fl.

Uti sitt äktenskap med Lina Hjortsberg († 1868) egde Berg tvenne barn, den nyss nämda dottern och en son, den framstående marinmålaren Albert Berg.

Af Musikaliska akademien blef Berg medlem 1831 och till riddare af vasaorden utnämdes han 1862.

En tonskald.

Några små anteckningar om Bernhard Crusell.

Af *Frithiof Cronhamn.*

Ni har haft den vänligheten, hr redaktör, att anmoda mig om ett bidrag till årets andra nummer af eder tidning. Jag måste bekänna att jag i det fallet nu är litet oförberedd, och jag har icke funnit någon annan råd än att vända upp och ned på mina »gamla papper» och plocka fram några små kuriosa, som måhända kunna intressera.

De handla om Crusell. Och jag vill bland annat här presentera en liten saga af honom. »En saga af Crusell? Satt i musik då!» menar läsaren. Åh nej, rama prosan, fast med det finaste poetiska innehåll.

Till en början behöfver jag sannolikt icke erinra Svensk Musiktidnings läsare om att namnet Bernhard Crusell tillhör en af den svenska tonkonstens allra populäraste företeelser. Jag säger med afsigt den svenska tonkonsten, ty ehuru bördig från Auras land (Crusell var född i Nystad i Finland 1775), tillbragte han två tredjedelar af sitt lif i Sverige, der han erhöll sin egentliga utbildning som musiker, der han skapade sig ett rykte som tonsättare, hvilket sedan blef europeiskt, och der han 1835 slutade sitt sträfsamma, till tonkonsten invigda lif, sedan hans melodier till Tegnérs Frithiofs saga på sångens vingar burit skaldens sköna dikt till palats och koja och, genom Mohnikes tyska öfversättning, fört den långt ut i främmande land och sedan han slutligen jemväl genom många andra tonskapelser eröfrat allmänna sympatier: Valerius' på sin tid så flitigt sjungna skandinaviska sång: »Himlen bevare vår kung och hans rike»*, Cösters majestätiska hymn: »Hell dig, du höga nord!», Tegnérs »Fogelleken», »Flyttfoglarne», och hvad de nu heta allt, att nu icke nämna hans berömda klarinettkompositioner, hvilka liksom hans eget herravälde öfver detta instrument vunnit europeiskt rykte.

Och ännu i dag är Crusells mozartiskt enkla, behagfulla och intagande sångmö, modets och smakens vexlingar till trots, långt ifrån förgäten.

Orsaken till särskildt de Crusellska sångernas ofantliga popularitet låg väl egentligen icke uteslutande i deras melodiska fägring och bjerta karakteristik, utan berodde väl jemväl derpå att Crusell var en fin skaldenatur, som egde ett öppet öga för diktens inre väsende och en lycklig förmåga att gifva den just den rätta musikaliska formbildningen. »I går hörde jag dina 'Flyttfoglar' sjungas efter Crusells musik», skref Franzén till sin skaldebroder Tegnér 1822. »Jag vet mig icke hafva hört något mera poetiskt musikaliskt. Det är så sällan musici sentera annat än ord och rim, som tjena dem i stället för *la la la.*»

I samma anda uttrycker sig skalden och statsmannen frih. G. F. Åkerhielm i ett bref till samme diktare på tal om C:s Vikingabalken: »genom Crusells vackra och med styckets karakter analoga sång sjunges denna lag egentligen två gånger, ty som sång gick han ur författarens tanke och med en nästan bestämd melodi, och musikens ljud är i sjelfva verket ej annat än genljud af den.»

Frithiof-skalden sjelf var den förste att erkänna Crusells lyckliga förmåga som tondiktare i detta ords egentliga mening och den tacksamhetsskuld i hvilken hans poemer stodo till C:s melodier. Af brefvexlingen mellan dessa båda mästare —

* Jfr Frithiof Cronhamns anmärkningar till Oscar Fredriks högtidstal i Kongl. musikaliska akademien.

skalden och tonsättaren — är tyvärr endast *ett* bref bekant, men detta är tillräckligt att ådagalägga Tegnérs beundran för den, som så smakfullt klädde hans dikter i tonernas skrud. Brefvet är skrifvet på sommeren 1826 i Varberg, der T. låg och badade. »Jag har uppskjutit med att tacka hr direktören så väl för brefvet som för den heder som blifvit mig visad derigenom att musiken till Frithiof* blifvit mig tillegnad. Jag hade hoppats att få se och höra den innan jag för fjorton dagar sedan lemnade Vexiö, men bud med resande gå långsamt och strax efter min afresa lär paketet hunnit fram. Emellertid bör jag icke uppskjuta att förklara min tacksamhet för hr direktörens vänskapsfulla hågkomst. Äfven innan jag känner dess innehåll, är den mig dyrbar, icke blott i personligt afseende — ty hvilken svensk man skulle ej känna sig smickrad att se sitt namn förenadt med Crusells? — utan äfven, och ännu mera, för sjelfva sakens skull.

»Poesien blir i vårt land, och i allmänhet i vår tid, med hvarje dag mer och mer en blott boklig konst, och förfelar derigenom sitt ursprungliga och rent populära ändamål. För att uppnå detta finnes intet annat medel än sång; skall poesien ha, som den bör hafva, som den hade fordomdags, icke blott ett skenlif på bokhyllan, utan ett verkligt lif på folkets läppar, i folkets hjertan, så kan det endast ske genom musik; kompositören måste vara poetens tolk inför nationen. Bellman är och blir vår störste, vår mest nationelle poet, bland annat äfven derför att han sjelf satte tonen till sina dikter; men vår industriösa tid går i allmänhet ut på arbetets fördelning mellan flere, och derför blir äfven hvars och ens arbete, isynnerhet poetens, halft och fragmentariskt. Men af detta skäl erkänner jag för min del med tacksamhet deras bemödanden, som åtaga sig den mödan att göra det halfva till helt. Största delen af den popularitet, som en och annan af mina dikter vunnit, bör onekligen tillskrifvas tonsättaren; men jag afstår gerna min halfpart af äran för det större, det fullständigare uttryckets skuld. Sjelfva englarna flyga med två vingar; hvarför icke äfven skaldekonsten, sedan hon är vingskjuten, sedan lyran olyckligtvis föll ur hennes hand? Jag förlorar icke, utan vinner, hvad Frithiof vinner, äfven genom en annans åtgärd; och icke blott å egna, utan äfven å den heliga konstens vägnar, är jag förbunden en hvar, som ger en röst åt de stumma bilderna, hvilka annars, som Zacharias i bibeln, måste teckna sin mening — på en stentafla.

»Min äldsta dotter spelar försvarligt, och min systerdotter har en dräglig röst. De äro under min frånvaro sysselsatta att inöfva hvad de hinna af Frithiof, för att glädja mig vid hemkomsten. Flyttfåglarna, Mathilda, Ingeborg, Vikingabalken ha länge hört till familjens aftonsällskaper; deras syskon kunna ej annat än vara kärkomna, helst för mig, hvars ofta förstämda och nedslagna lynne behöfver sångvingar för att stiga ur hvardagsstoftet. Vi skola vid sådana tillfällen, hädanefter som hittills, påminna oss hvem vi egentligen ha att tacka för vår glädje.

Vänskapsfull högaktning
Es. Tegnér.»

Jag har relaterat fullständigt detta intressanta bref, som särskildt skänker så rikt loford åt Crusells lyriska skaldebegåfning.

Tegnér har jemväl egnat Crusell en versifierad hyllning, i anledning af dennes Frithiofs-melodier. Den är icke af större omfång än att den här kan lämpligen införas.

Till Crusell.

Ingeborgs klagan är på mången rosenmund
Lik en näktergal, som slår i rosenhäcken,
Är i flera hjertan än, i sakna'ns stund
Lik en turturdufva, kuttrande vid bäcken.

Snart den turturdufvan ut till Södern far,
Sitter klagande uti orangelunden.
»Är den tonen Nordbo?» frågar då en hvar,
»Fryser ej i Norden hjertat till, som sunden?»

Men jag svarar: »I förstån ej våra fjell,
Blott en enda framtidsdikt är höga Norden.
Hvar den dikten sätts på noter af *Crusell*,
Lären tonen, fast I ej begripen orden!»

* * *

Ännu tydligare än på sångens område framträder Crusells diktnatur inom operadramatikens. Af hans hand äro nämligen öfversatte och för svenska scenen bearbetade nio operor och operetter, hvilka utgöra vår operarepertoars förnämligaste insatser på 1820- och 30-talen och hvilka för öfrigt, så godt som utan undantag, ännu i dag tillhöra operascenens allra bästa trumf. Från italienskan öfversatte han sålunda »Figaros Bröllopp» (1821) och »Barberaren i Sevilla» (1825), från franskan »Hvita frun» (1827), »Fra Diavolo» (1833), »Den stumma» (1836) och »Robert af Normandie» (1839); från franskan och tyskan: »Alphyddan» (1837), samt från tyskan »Fidelio» (1832) och Spohrs »Zemire och Azor» (1838). Dessutom öfverflyttade han från franskan Halévys opera-comique »Blixten», som dock aldrig tyckes ha blifvit uppförd här.

Af uppmärksamhet vid de förtjenster Crusell derigenom inlagt om svenska vitterheten samt för de sköna melodier han satt till många af svenska skaldekonstens yppersta prydnader, hedrade Svenska akademien honom till tecken af sin aktning med den ärofulla gåfvan af sin stora medalj. Detta skedde samma år han dog, 1838. Svenska akademiens dåvarande direktör, lektor L. M. Enberg, omnämnde vid högtidsdagen denna utmärkelse med med följande ord:

»Om, enligt Ciceros anmärkning, alla snillets yrken äro förknippade medelst en viss slägtskap, så röjes dock en sådan närmast mellan skaldekonsten och den konst, som genom tonernas tjusningskraft gifver åt skaldens ord det starkaste intryck på menniskosinnet. Förenar sig hos samma person tonkonstnärens snille med hög estetisk bildning och lyckliga skaldeanlag, så eger denna icke vanliga förening otvifvelaktigt rätt till uppmärksamhet af ett samfund, hvilket icke kan vara främmande för något, som i svensk bildande konst eller på svenskt språk bidrager till skönhetskänslans uppväckande och smakens förädling. I följd af en sådan öfvertygelse har Svenska akademien, med konungens, sin höge beskyddares, nådiga bifall, i början af innevarade år öfverlemnat sin större guldmedalj åt en allmänt värderad, numera afliden konstidkare, hr Bernhard Crusell, jemte en skrifvelse uttryckande Akademiens högaktning så väl för den utmärkta skicklighet, hvarmed han i svensk vers omklädt åtskilliga utländska, åt den lyriska scenen egnade arbeten, som för den snillrika musikaliska behandlingen af flera bland våra egna skalders dikter. Genom det arf Akademien fick emottaga eger hon den angenäma visshet att hafva skänkt en sann och lifligt känd tillfredsställelse åt denne för sin personliga karakter och sin talang lika aktningsvärde konstnär, kort förr än han, sörjd af konstens vänner, bortgick ur dödligheten, för att i dygdens och skönhetens eviga hemland hänryckas af en högre harmonis himmelska toner.»

* * *

Men sagan, sagan?

Ah, ni börjar bli otålig, nådigste lärare. Nåväl, såsom egnad att än ytterligare ådagalägga Crusells fina poetiska ande, må i sammanhang med det föregående här meddelas en af Crusell författad liten älsklig allegori, som säkerligen aldrig förr varit synlig i tryck. Le voici!

»Den hulda genius, som skyddar känslofulla menniskor, framträdde en gång för Jupiter och bad: Gudomlige fader, gif dina arma menniskor ett bättre språk, ty de hafva endast ord, då de vilja säga huru de sörja, huru de glädjas, huru de älska!'

'Har jag då ej gifvit dem tårarne?' sade Jupiter. 'Glädjens tår och smärtans tår och kärlekens ljufvare tår?'

Skyddsengeln svarade: 'Äfven tåren kan icke tolka hjertat. Gudomlige fader, gif dem ett bättre språk, då de vilja säga huru de känna denna oändliga längtan, huru barndomens morgonstjerna tindrar och huru ungdomens morgonrodnad glödgar bakom dem, och huru i ålderdomen den gyllne aftonskyn af en kommande lefnadsdag framför dem sväfvar brinnande och högt öfver den bortgångna solen. Gif dem ett nytt språk för hjertat, min fader!'

Nu hörde Jupiter i verldarnes sferklang sångens gudinna nalkas. Han vinkade åt henne och sade: 'Begif dig neder till menniskorna och lär dem ditt språk!'

Då kom sångens gudinna hit ned till oss, och lärde oss tonerna. Och allt sedan dess kan menniskohjertat tala.»

Å manuskriptet, som f. n. befinner sig i min ego, läses nederst å sidan föl-

* Crusells »Tolf sånger ur Frithiofs saga», tillegnade Tegnér, hade kort förut utkommit. Jfr bref till Beskow d. $^{27}/_{10}$ o. $^{10}/_{11}$ 1825.

jande anteckning, som med afseende på styckets autentitet är upplysande nog.

»*Denna sköna tanke är egenhändigt uppsatt af den snillrike compositeuren B. Crusell; af hans enka undertecknad förärad d. 19 nov. 1843.*

F. M. Törner.»

* * *

Till sist torde måhända icke vara ur vägen att anföra ett litet personligt karaktersdrag af Bernhard Crusell, hvilket tydligt ådagalägger att den älsklige tonsättaren var främmande för konstnärens farligaste fiende — sjelfförgudningen.

I Kongl. bibliotekets handskriftsamlingar har jag bland de af Crusell egenhändigt uppsatta två exemplaren af hans sjelfbiografi funnit ett bref från honom till fru Marianne Ehrenström, f. Pollet, som anhållit om några biografiska notiser i vers för sina »Notices sur la litterature et les beaux arts en Suède» (utg. 1826), hvilka, som bekant, hafva bidragit att fästa utlandets upppmärksamhet på Sveriges literära och konstnärliga förhållanden, hvarför de också gerna citerats af främmande författare.

Crusells bref beledsagades af en af de ofvan omtalade biografierna (det andra ex. kom Kungl. biblioteket till handa genom kongl. bibliotekarien A. I. Arvidsson); senare delen af brefvet lyder:

J'ose cependant mettre une condition à votre travail quant à ce qui me regarde; c'est que, puisque vous vous êtes imposée la tâche ingrate de faire mon portrait, je vous supplie de ne pas le flatter. Je ne vois que trop l'immense carrière qui me resterait encore à parcourir. Dans l'enfance luttant contre la besoin et dans l'age mûr contre les maladies, mon talent n'a jamais pu être développé, et si pourtant j'ai eu quelques succès comme artiste, vous verrez par ces feuilles qu'il y a bien peu de mon propre mérite. Ce n'est qu'à la protection divine et au bonheur d'avoir partout trouvé des hommes qui sont interessés à mon sort que je suis redevable du peu que je suis.

Votre très-humble et
très-obéissant serviteur
Bernhard Crusell.»

Är det icke som om man, efter att hafva läst denna blygsamma sjelfbekännelse, komme att erinra sig den danske diktarens tänkvärda ord: »Hur dåraktigt, om stråken och violinen skulle högmodas öfver hvad de göra! Och det göra dock så ofta vi menniskor — skalder, konstnärer, uppfinnare inom vetenskapen, fältherrar. Vi högmodas, och alla äro vi dock endast de instrument, på hvilka vår Herre spelar. Honom allena vare äran! Vi hafva intet att högmodas öfver.» (H. C. Andersen.)

Gammal melodi. »Nå, min käre vän, har du hört min nya ouverture: (sjunger) Tarati, tarati, tarata, taritaridada, bumm?» — Hör du, det der bumm har jag hört någon gång förut!»

Musikens barndom.

Musiken har blifvit kallad ett universalspråk, en benämning som eger fullt berättigande och allt mer skall komma att ega det. De civiliserade folkens musik skall till slut triumfera öfver de andras, emedan den såsom grundad på naturliga principer besitter förmåga att göra sig allmänt förstådd och använd. Men talar man om musik i allmänhet, om antik och modern, om den råa ursprungliga och den vetenskapliga, såsom ett universalspråk, så är benämningen endast i inskränkt mening riktig. Det ges väl intet folk på jorden som är så blottadt på all känsla för ljudet att det förhåller sig alldeles oemottagligt för de lockande och fängslande toner som frambringas på konstladt sätt i afsigt att uppröra eller lugna känslorna. Ett mischmasch af toner kunna vi väl ej kalla musik; det oaktadt är vildens råa tjut, der han dansar kring sin eld, såsom vi läsa i resebeskrifningar, eller den vildaste klagosång af en österländsk åsnedrifvare, eller det vedervärdiga raspandet på en japansk fiol likväl ett slags musik.

Tonen såsom en känslans förmedlare är universel lika väl som språket är universelt. Mena vi dock med detta ord att all slags musik har egenskapen att öfver allt vara lika begriplig, så göra vi ett misstag. Indianen, som under ett par timmar skrider sakta framåt, slående på en slags trumma, kan måhända dermed lugna sitt vilda sinne, men på européen har detta en motsatt verkan: han blir förtviflad öfver en sådan musik. Den engelske musikskriftställaren Hullah berättar oss om en arabisk konstnär, hvars uppfattning af skalan, sådan denna utfördes på hans e o u d eller luta, icke blott var alldeles olika med vårt begrepp derom, utan rent af stod i så skarp motsats till detta, att han icke kunde fördraga de hela och halfva tonstegen i vår dur- och mollskala. Vildarnes musik tillfredsställer ej oss; på samma sätt anslår oss icke de gamles och medeltidens musik. Forntidens minnesmärken, målningar och literatur kunna tilltala oss än i dag. Vi beundra Westminster-abbey, kyrkan Notre Dame de Chartres eller freskerna i Padua, och sentenser ur Plutarch och Dante äro liksom gyllene trådar inflätade i våra samtal och skrifter; men inbjudas vi att lyssna till en länge sedan förgången tids musik, så kan det väl ifrågasättas om denna förmår bereda oss någon njutning. Det torde ha legat en stor tjusningskraft i trubadurernas improviserade natursång, men denna lär väl icke vara för oss nog stor att uppväga bristen i formelt hänseende och den moderna melodiens tonlagar.

Lika litet känna vi oss hänförda af den gamla verldens musik. Vi kunna följa tonkonsten från Indien till Egypten, från Egypten till Judeen och derifrån till Grekland, men den förgrekiska perioden visar sig alldeles ofruktbar och den grekiska, oaktadt dess bättre begrepp om oktaverna, är i sin monotoni enformig och tråkig. Försöken till musik i den gamla verlden före Kristus kunna, ehuru några af dem visa rätt sinnrika komplikationer, betraktas som ganska otympliga och fruktlösa, knappast värda det studium man på dem nedlagt. Grekerna satte musiken i jembredd med de öfriga konsterna vid de nationela festspelen och hade en högt utvecklad teori öfver tonförhållanden och rytmik. De hade äfven en notskrift i bokstafsform och skilde mellan beledsagande vokalmusik (sång med strängaspel: kitharodie och med flöjtspel: aulodie) och ren instrumentalmusik (kitharistik och auletik). De hade en mängd stränginstrument (af harpans och cittrans form): lyra, kithara, phorminx m. fl., munstycksflöjt (aulos), syrinx (pansflöjt), salpinx (trumpet), keras (horn) etc. Ungefär samma slags instrument jemte slaginstrument finna vi hos de äldre folken, egypter, inder, hebreer m. fl. och former af harpa (äfven med resonansbotten), luta, horn, trumma och slaginstrument, ofta nog ganska sinnrika, hafva vi tillfälle att se afbildade i våra dagars beskrifningar öfver forskningsresor bland vildarne. Det moderna begreppet harmoni är främmande för den gamla verldens musik, och läran om tonernas förvandtskap har endast betydelse i fråga om t o n f ö l j d e n. Grekernas föråldrade teori framställes utförligt genom romaren Boëtius († 524) och studerades af munkarne under hela medeltiden. De sånger och hymner, som kommit i bruk, samlades sedan af Ambrosius, biskop i Milano († 397), »den vesterländska kyrkosångens fader», som sjelf skref flera beprisade kyrkosånger och som införde antifonien, vexelsång mellan två körer. Han säges ock till grund för sången ha lagt de fyra tonarterna, den doriska (d e f g a h c d), frygiska (börj. med e), lydiska (börj. med f) och mixolydiska (börj. med g). Gregorius den store († 604) redigerade antifonariet för hela kyrkan och inrättade sångskolor till kyrkosångens förbättrande. Man tillskrifver honom att till de 4 ambrosianska (äkta, authensiska) tonarterna ha lagt de 4 »plagaliska», hvilkas grundton låg en qvart lägre. Gregorius skall äfven ha användt den vesterländska notskriften, n e u m e r n a, tecken som antydde tonernas höjd och djup, sedan ordnade öfver och under en eller ett par färgade linier.* I stället för den gamla mångstämmigheten i oktaven inträder nu den långsamma melodien beledsagad af qvarter och qvinter (organum, diaphoni). Det var den nederländske munken Hucbald († 930) som först beskref organum och som äfven sökte en bättre notskrift genom linier. Den moderna notskriftens grundläggare blef dock Guido af Arezzo († 1037), munk från Pomposa nära Ravenna, i det han begagnade 4 linier till noternas uppteckнande. Organum började nu antaga en

* Se utförligare om Notskriftens historia Siegfrid Salomans intressanta uppsats i Svensk Musiktidning, 1881.

friare form, behaget af motrörelse erkändes och denna gjordes till norm (discantus), hvilken flerstämmighet leder sitt ursprung från 12:e århundradet. Parallelrörelser i terser och sexter kommo också i användande och det gamla organum blef sålunda undanträngdt. En rikare utveckling af diskantens rytmik fordrade tecken för tonernas långvarighet och detta ledde till mensuralnoterna, noter af olika tidsvärde. Framstående mästare i den nya polyfonien (redan ända till fyra stämmor) uppträdde nu, såsom Franko af Köln m. fl. Från den naturliga inskränkningen till uteslutande tredelade taktarter (i 12:e o. 13:e årh.) befriades mensurmusiken genom införandet af takttecken. Nu uppstod kanon. En mängd utmärkte lärare, såsom Marchettus af Padua, Jean de Muris m. fl., framträdde och en stor mängd framstående kontrapunktister skapade en literatur, hvartill knappast 18:e och 19:e århundradena kunna visa ett motstycke. Uppfinningen af boktryckarkonsten och nottrycket (Petrucci) bidrog mycket till den musikaliska konstens utveckling och utbredning. Messan, motetten, madrigalen, chansonen och den enklare hållna kanzonetten, villanellen och visan voro de former som af mästare odlades och bearbetades. Dertill kom den i 16:e århundradet från den tyska folkvisan härstammande koralen. Satsen i hela denna epok är flerstämmig, i regeln fyrstämmig, sällan mer än femstämmig och alltid à capella. Till och med dansstyckena (gagliarder, paduaner) äro sångstycken och endast ad libitum föredragna instrumentalt. För orgel, klavér och luta frambringar man nu de första försöken till ren instrumentalmusik (14:e o. 16:e årh.). Instrumentens antal har nu vuxit betydligt; man har stråkinstrument af åtskilliga former och dimensioner: luta, theorb, guitarr, chitarrone m. m., violin, klavér (hackbräde, klavichord, klavicymbal), orgel (positiv, regal), skalmeja, munstycks- och tvärflöjt, krumhorn, bleckinstrument, basun etc. Mästare från denna tid äro bland nederländare och fransmän Dufay, Okeghem, Josquin des Près, Willaert, Goudimel, Orlando Lasso, bland tyskar Herm. Fink, Ludv. Senfl, Walther, Eccard, bland engelsmän Byrd och John Bull, af venetianska skolan (grundad af Willaert) Gabrieli m. fl., af den romerska Giovanni Perluigi och framför alla andra Palestrina, kyrkomusikens store reformator († 1594).

Tonkonsten företer i sin utveckling mycken likhet med den unge mensklige verldsmedborgarens. På utvecklingens första stadium äro de musikaliska lifsyttringarna ingalunda präglade af civiliserad smak, och barnkammarens instrument från jul- och midsommarmarknaden påminna ej så litet om vildarnes. Men tonkonsten likasom den unge verldsmedborgaren måste i de civiliserade länderna krypa in i skolan och lära sig A B C D, att räkna och skrifva, och så sättes katekesen i barnets hand; den kyrkliga uppfostran är hufvudmålet. Men den unge medborgaren växer upp, får sinne för och kärlek till naturen; glad att slippa ifrån skoltvånget skyndar han ut i det fria att lyssna till sången i skog och mark, och snart börja svärmiska känslor att sätta det unga hjertat i brand och komma det att klappa i hastigare takt.

Under det de musiklärde arbetade med sin vetenskap, diktade folket sina sånger och visor och denna melodiska ström trängde sig allt mer och mer fram, skänkande näring och ny växtlighet åt de lärdes torra odlingsmarker. Allt sedan korstågens tidehvarf i 12:e och 13:e seklerna omfattades poesi och musik vid de furstliga hofven i Frankrike och Spanien med lifligt intresse, och riddarne, ja till och med furstarne uppträdde såsom trubadurer, sjungande sina dikter af naturlig inspiration, såsom dilettanter och improvisatörer utan besittning af någon musiklärdom. Denna vid Sydeuropas furstehof odlade konst spred sig vidare till Tyskland, der sångarne fingo namnet minnessångare (af minne = kärlek). Ämnet för deras sång var qvinnans lof och naturens beprisande samt för öfrigt förhållanden på det sedliga och religiösa eller politiska lifvets område. De adlige och furstlige minnessångarne efterträddes sedan vid städernas växande makt af de borgerliga mästersångarne, hvilka dock mest hade bibliska ämnen till föremål för sin dikt och sång.

Vetenskapens genius, mörk och sträng i sin kyrklighet, tittade fram ur sin klostercell och såg det vilda, sköna naturbarnet, som sjöng sina rundsånger och förtrollade folkets hjertan, hvilket följde det i massor. Vetenskapen drog sig åter in i sin cell, korsande sig för det frivola skådespelet, men snart tittade det allvarsamma ansigtet än en gång fram, öppnade ett fönster, en dörr och blandade sig bland mängden. Skiljeväggen försvann så småningom, vetenskapens kalla hjerta var fängsladt af den folkliga konstens förtrollning och längtade efter att få försona sig med henne. På medeltidens vinter följde renässansens vår. Tonkonsten hade trampat ut barnskorna och börjat inträda i den romantiska ungdomsåldern.

F. H.

FÖLJETONG.

En Julklappsönskan.

(Forts. o. slut.)

Fadern der hemma, full af bekymmer för de sinas existens, var en orolig natur, än öm och än sträng mot sitt barn, hvars utpreglade musikaliska begåfning ingaf så stora förhoppningar. Ofta nog under sömnlösa nätter väckte han helt tvärt den lilla och lät henne halfnaken sätta sig till pianot för att ackompagnera till någon ny melodi, hvars pianostämma han just skrifvit färdig. Och det mörka barnögat dechiffrerade hvarje not och de små snälla fingrarne grepo sällan fel. Men hennes fars originelle gamle landsman hade i Marzellina sin största lefnadsglädje. Han kallade henne skämtande »sin lilla julgran» med afseende på deras första sammanträffande och julafton hemma hos honom sjelf.

»Hon kommer att bringa lycka i hemmet!» så lydde hans profetia. »Jag är bara inte på det klara med om vi skola skicka henne till Franz Liszt eller till Joachim. Hon blir en virtuos — antingen på piano eller violin, kanske på bådadera!

Marzellina sjelf gjorde sig inga bekymmer för sin konstnärliga framtid — hon förblef ett barn till hela sitt väsen, lika färdig att leka med dockorna som att med brinnande ifver sköta sina musikstudier. Och just denna dubbelförtrollning af barnslighet och geni fäste henne så nära vid hennes förste beskyddare — solskenet föll in i hans kammare så snart den behagliga flickgestalten trädde öfver hans tröskel. Han tyckte sig snart ej kunna lefva utan henne, och så förgingo ett par år såsom en dröm — hans julgran växte i höjden och blef allt större.

Då kom det ögonblick när den gamle musikern insåg, att det vore skada om ej Marzellinas undervisning skulle sträckas vidare. Svårt kämpade han med sitt hjerta, men han fann att han ensam ej kunde lära henne allt hvad hon behöfde.

»Du måste nu lära mer än jag kan lära dig, annars kommer du ej fram i verlden!» sade han en dag till henne med en suck; »jag skall alltså föra dig till en annan lärmästare. Du måste lära dig annan musik också än den jag, min stympare, hittills gjort dig bekant med.»

»Lära mer än du kan? Ack, om jag kunde spela såsom du! Och annan musik? Jag känner ju Chopin!» var hennes svar, och två barnaarmar slogo sig omkring halsen på honom.

»Du vet att det fins andra musiker också här i verlden. Du måste lära dig att beundra och älska dem alla!»

Och Johann Badwann von Janowitz anträdde verkligen den tunga vandringen efter att ha rådgjort med Marzellinas föräldrar, och förde flickan till Lembergs musikkonservatorium, der efter en kort pröfning pianisten, den unge professorn Wilhelm Stengel mottog henne som lärjunge.

Men underligt nog gick det efter ett par år med den unge lärmästaren alldeles som med den gamle — också han insåg den tvingande nödvändigheten att ställa den sig allt mäktigare tillväxande talangen under vården af en första rangens mästare. »Hon måste blifva vårt största snilles lärjunge», afgjorde han. »Jag för henne till Liszt. Men förut skall min vän Epstein i Wien höra Marzellina och fälla utslaget.» Om ej denna den unge lärarens skilsmessa från sin elev var svårare än den gamles — hvem vet det?!»

Så kom en dag då en alltjemt blek och spenslig flickvarelse, i den mest anspråkslösa toalett, inträdde i pröfningsrummet hos Wienerauktoriteten, åtföljd af sin lärare och sin mor.

Snart hvilade de små händerna på tangenterna, — ännu en förtroendefull blick på hennes unge vän och så började Marzellina med klappande hjerta att spela.

Uppmärksamt och allt mer intresserad lyssnade den stränge domaren, en egenartad produktion genomträngd af ungdomlig hänförelse träffade hans öra; — helt visst skulle mäster Liszt glädja sig öfver en sådan elev. Och likväl — han tyckte att han misstagit sig — han önskade Joseph Joachim närvarande, så fängslande och djerft var sedan den unga flickans violinspel, så dristig hennes stråkföring. »Ligger kanske tyngdpunkten i denna förundransvärda begåfning här?» — frågade sig hennes domare. När hon slutat spela, klappade han henne på axeln och frågade skämtande:

»Nå hvad kan du mera?»

»Jag tror hon har en *röst* som förtjenar utbildning», svarade Marzellinas ledsagare. »Jag har ofta hört henne sjunga med då hon spelade, och hon sjöng så rent och klart som en fogel i skogen.»

»Det är väl ändå den minsta gåfvan hos denna sällsynta talang; denna lilla tingest vore ju annars ett unicum. Men sjung någonting för mig! Vi vilja höra alltsammans!»

Och Marzellina satte sig ned vid pianot och sjöng en polsk skördesång, som just föll henne i minnet:

Kom, husets herre, och visa dig,
Du husfru låt dina nycklar klinga,
Du fröken lill', kom och lek med oss,
Ty kransar *tre* vi till huset bringa.

Den ena är af hundraåra ekens löf,
Den andra af tusenkornigt ax vi flätat,
Den tredje den är skönast af dem alla,
Men denna kransen — den visa vi ej.

Och kransen af löf den gifva vi herrn,
Att kraftiga eken han likne i ålder,
Och kransen af ax den gifva vi frun,
Att öfverflöd ständigt i huset må gästa.

Den tredje ha ungmörna flätat åt mön —
En morgon de bundo'n af dagg och af blommor —
Att frisk som en daggdroppe ständigt hon blifve
Och hennes små ögon som blåklint må glänsa.

. . . »Barn», sade den lärde musikern då den sista obeskrifligt sköna, guldrena tonen förklingat, »vi behöfva ej vidare bry vår hjerna angående din framtid, — din krans är flätad af blommor och dagg. Du skall bli sångerska. Det är skada att inte Mozart kan höra dig; han skulle annars utan tvifvel ha komponerat en ny Trollflöjt för dig ensam. Packa nu in dina saker och tag med dig till gamle Lamperti i Milano ett bref ifrån mig. — Lycka på resan, min lilla polska näktergal!»

Sedan den der aftonen utanför fönstret till leksaksboden, då det lilla fingret pekade på fiolen, har af askungen, af den gamle Johann Badwann von Janowitz' julgran blifvit en drottning i bel canto; men man känner henne nu ej mer under namnet Praxeda Marzellina Kochanska, utan hon heter: Marcella Sembrich. Namnet har hon tagit efter sin moder, men hon bär äfven ett annat såsom den lyckliga makan till den unge professorn i Lemberg Wilhelm Stengel, hennes forne lärare.

Lycka har hon bragt åt alla — såsom hennes gamle beskyddare så sant profeterade.

Från Scenen och Konsertsalen.

Jan. **Stora Teatern.**

1, 12. Weber: *Oberon* (Rezia: fru Östberg; Fatima: fru Edling; Puck: fru af Geijerstam; Huon, Oberon, Scherasmin, Sadack, Aboulifar: hrr Ödmann, Bratbost, Ohlsson, Dahlgren, Janzon).
2 (kl. 1 e. m.), 3. *Vermländingarne* (Svens rol utförd af hr Sandstedt).
2 (kl. 7 e. m.). Saloman: *Diamantkorset* (Zephyrine, Therese: frkn. V. Andersson, Karlsohn; Kurakoff, Gigoti, Wilh. Stauff, Baduto: hrr Sellergren, Janzon, Rundberg, Malmsjö).
4, 9, 13. Donizetti: *Regementets dotter.*
5. Bizet: *Carmen* (Carmen, Michaela, Frasquita, Mercedes; frkn. Almati, Javette, V. Andersson, fru Gelhaar; Don José, Escamillo, Smugglarhöfdingen, Zuniga, Moralés, Remendado: hrr Kloed [debut], Forstén, Ohlsson, Håkanson, Malmsjö, Bröderman).
6 (kl. 1 e. m.). *Vermländingarne.*
» (kl. 7 e. m.). Saloman: *Diamantkorset.*
7. Ambr. Thomas: *Mignon* (Mignon, Philine: fru Edling, frk. Strandberg; Wilh. Meister, Lothario, Laertes, Fredrik, Jarno, Antonio: hrr Ödmann, Strömberg, Dahlgren, Ohlsson, Håkanson, Grafström).
10. *Konsertafdelning.* Grieg: Pianokonsert, utförd af hr Cornelius Rübner; Rhapsodi för orkester, konsertparafras för piano, båda af hr Rübner.
» Weber: *Friskytten* (Agatha, Anna: frkn. Ek, Karlsohn; Max, Kasper, Kuno, Eremiten: hrr Sellman, Rosén, Sellergren, Nygren).
11. Mozart: *Don Juan* (Anna, Elvira, Zerlina: frk. Strandberg, fru Östberg, fru Edling; Don Juan, Octavio, Leporello, guvernören, Mazetto: hrr Forstén, Ödmann, Söderman, Sellergren, Nygren).
14. Gounod: *Faust* (Margareta: fru Engdahl, som gäst, Siebel, Martha: frkn. Karlsohn, Wellander; Faust, Mefistofeles, Valentin, Wagner: hrr Ödmann, Söderman, Lundquist, Nygren).

Nya Teatern.

1, 3, 11, 13. Offenbach: *Frihetsbröderna.*
2 (kl. 1 e. m.), 7. Weber: *Preciosa* (frk. Sjöberg).
6. *Lycko-Pers resa* (musik af R. Henneberg).
9, 10, 12. *Tumme-liten* (Musik af R. Henneberg).

Södra Teatern.

2 (kl. 1 e. m.). *Jorden rundt på 80 dagar.*
» (kl. 7 e. m.). Hervé: *Lilla Helgonet* (Denise, Ferdinand, Celestin: frk. A. Petterson, hrr Frank, Wagner).
3, 4, 7, 8, 10—14. v. Heland: *Nattlampan* (Mylady, Mylord, Gerard: fru Jensen, hrr Gründer, Lundahl).

Vasa-Teatern.

8, 10. Suppé: *Boccaccio* (frk. Johnson, Fiammetta: fru Högfelt-Åberg, Lotteringhi: hr Bentzon-Gyllich).
9. » » (frk. Hagberg deb. som Boccaccio.)
12—14. Millöcker: *Tiggarstudenten* (Laura, Bronislawa: fruar Högfelt-Åberg, De Wahl; Rymanoviez: hr Sewon; Ollendorf: hr Sernqvist).

Berns Salonger.

4. *Spanska orkestern* under anför. af Signor Denis Granado. 1:a uppträdandet.

Föga nytt är att förmäla från hufvudstadens musiklif under början af året. Kgl. operan har lefvat på sin gamla repertoar; två främmande gäster — om vi ej medräkna norrmannen herr Kloed, som förut debuterat — ha emellertid låtit höra sig der, nämligen badensiske hofpianisten Cornelius Rübner och finska sångerskan fru Engdahl. Den här förut obekante, och hvad man kan finna af utländska musiklexikon ej heller i utlandet bekante, pianisten företedde icke några synnerligen utmärkande egenskaper, hvarken såsom sådan eller som komponist. Griegs vackra, i norsk folkton hållna pianokonsert återgaf han emellertid med klar och säker teknik äfvensom mjukt och sångbart i de kantabla satserna. Hans rhapsodi öfver »nordiska melodier», som lär vara tillegnad svenska kronprinsparet, visade en ej ringa förmåga af instrumentation, men föga spår af någon nordisk melodi. Nästan hela stycket rörde sig med valsmotiv à la Strauss, hvilket också efter styckets slut gaf en åhörare anledning till det yttrandet att komponisten visst ej känt norden längre än till — Wien. Det säges likväl att hr R. skall vara dansk till börden. Hans konsertparafras öfver Wagners »Mästersångarne» var mycket innehållslös och tröttsam.

En ny Margareta i Gounods svärmiskt melodisköna opera »Faust» är alltid intressant att göra bekantskap med, och denna rol är en verklig probersten för en sångerska i fråga om så väl vokal som dramatisk kapacitet; dertill fordrar denna poetiska skapelse den personliga egenskapen af ett rent qvinligt behag för rolens idealiserande, hvarförutan totaleffekten ej kan blifva fullt sympatisk. Vi hafva sett få tillfredsställa dessa anspråk i så hög grad som fru Engdahl, och hennes Margareta syntes verkligt hänföra publiken att döma efter de kraftiga bifallsyttringarna och mängfaldiga inropningarna vid hennes debut. Och vi hafva dock här egna i allo mycket tillfredsställande Margaretor. Fru E. är i besittning af en vacker och fyllig, väl skolad röst och sjunger med känsla och behag; endast en något för stark ansats af tonen störde synnerligast till en början föredragets jemnhet. Särdeles gripande i dramatiskt hänseende var hennes framställning af kyrkoscenen, Valentins dödsscen och vansinnet i fängelset sista akten, likasom den vaknande kärleken till Faust och hängifvenheten åt honom genom henne fick det mest intagande uttryck. Vi längta verkligen efter att få göra bekantskap med fru Engdahl i andra roler än denna hennes första. En nyhet för oss i »Faust» var dekorationen och arrangerandet i tablån med soldatkören. Scenen visar nu en gata, som sträcker sig från det öppna torget bortåt fonden, och på denna kommer soldattruppen framtågande under hornmusik framåt scenen à la Wagner. En annan förbättring af sceneriet å kgl. teatern fingo vi bevittna i »Friskytten», der »vilda jagten» i vargklyftan allt sedan den genom en eldsvåda förderfvades varit af ganska tarflig beskaffenhet. Den framställes nu genom någon slags laterna magica med vexlande figurer som ila fram öfver fonden.

Fru Östberg fortfar att gästa såsom Rezia i Oberon lika framgångsrikt som förut.

De öfriga teatrarne fortfara att gifva de gamla bekanta sakerna, och den nya vasateaterns musiknyheter utgöras af de

gamla favoritoperetterna» Boccaccio» och »Tiggarstudenten».

I Berns' salong har en spansk strängorkester af 5 mandoliner, 4 gitarrer, 1 violin och 1 violoncell nyligen börjat låta höra sig. Samtliga de spelande, anföraren i all synnerhet, uppträda med äkta spansk värdighet och orkesterns samspel är beundransvärdt, likasom det välklingande strängaspelet i och för sig gör ett behagligt intryck äfven i de sydländskt lifliga dansmelodier, efter hvilka ett par af medlemmarne med stor vighet utföra eldiga nationaldanser under användande af tamburin och castagnetter.

Från samma lokal hafva vi att anteckna en 4:e symfonikonsert, som gafs med biträde af herr Lejdström, hvars sångföredrag utgjordes af en aria ur »Elias» (»Det vare nog») och den bekanta sången ur »Le timbre d'argent» af Saint Saëns. Instrumentnummerna utgjordes af Massenets »Phædra»-ouverture (på begäran repeterad), Kol Nidrei, adagio efter hebreiska melodier, med obligat-violoncell, af Max Bruch — en intressant och vacker tonsättning, och till slutnummer Rubinsteins första symfoni (F dur op. 40), ett verk som, uppvuxet ur klassisk Beethovengrund, fängslade med af frisk inspiration ingifna, melodiskt sköna samt rytmiskt och harmoniskt intressanta idéer.

Konung för en dag.

(»Si j'étais roi!»)

Adolph Adams hos oss så populära komiska opera kommer inom kort att gifvas å vår lyriska scen för *100:de gången,* en exempellös framgång för *våra* förhållanden, enär den ej är äldre härstädes än sedan 25 januari 1882, och gafs redan den 8 oktober följande år för 50:de gången. Ingen opera har på så få år kunnat uppvisa motsvarande antal föreställningar å stora teatern; dertill har förutom den melodiösa musiken och den underhållande texten hr Arvid Ödmann förnämligast bidragit, som i Zephoris tacksamma parti uppträdt *alla* gånger. Vid första representationen voro rolerna sålunda fördelade: Konung Mossul hr Lundqvist, Kadoor hr Lange, Zephoris hr Ödmann, Piféar hr Henrikson, Zizel hr Janzon, Némea fröken Grabow, Zèlida fru Edling, En bajadér fröken Karlsohn, Atar hr Torsslow och Konungens läkare hr Lundin.

Fröken Vendela Andersson debuterade den 11 September 1882 som Némea.

Till våra prenumeranter

under förra året, som ännu ej verkstält prenumeration för detta år, sända vi, i afvaktan och förhoppning derpå, äfven tidningens 2:dra nummer. Då emellertid bilagan **endast** *tillfaller* ***helårsprenumeranter,*** *torde* ***prenumerationsafgiften med första insändas*** *till Red., hvarefter bilagan genast skall blifva prenumeranten tillsänd.*

Redaktionen.

Från in- och utlandet.

Å Stora teatern har återupptagits »Trumpetaren från Säkkingen», med fru Engdahl som Maria, och är att förvänta »Fra Diavolo» och Drachmanns »Det var en gång». Wagners »Mästersångarne från Nürnberg» torde först i mars blifva färdig att gifvas.

Victor Sandstedt, den gamle bekante skådespelaren och sångaren vid de kgl. teatrarne annonserar en afskedsmatiné i W.6 stora festsal Sönd. d. 23 Jan. kl. ½ 2 e. m. och biträdes dervid af flere artister från dessa teatrar. Herr Sandstedt hör visserligen ej till de större, mera bemärkta af dessas sujetter, men har mångåriga meriter af flitig tjenstgöring vid desamma och har särdeles i det komiska facket varit ganska användbar. Han är född i Stockholm 1828 och började sin teaterbana vid en landsortstrupp, anställdes 1850 vid Stjernströms nybildade teatersällskap och tjenstgjorde sedan till 1860 vid Mindre teatern (dramatiska t.), der han utförde flera betydande roler. Bland dem i hvilka han uppträdt på kgl. scenen kunna nämnas Stephan i »Hans Heiling», kapten Sturm i »Doktorn och Apotekaren», Bryngel i »Målaren och Modellerna», Antonio i »Figaros bröllop», Aboulifar i »Oberon», Jarno i »Mignon», Leuthold i »Wilh. Tell» m. m.

Å sin afskedsmatiné kommer han att utföra Cornelius' rol i »Nürnbergerdockan», i hvilken pjes han biträdes af fröken Karlsohn samt hrr Dahlgren och Ohlsson, och vi förmoda att så väl matinéns program som matinégifvarens mångåriga verksamhet vid våra förnämsta scener skall föranleda en talrik publik att bevista hans afskedsföreställning.

Torsten Petré, den unge musikern, hvars sånger vi flyktigt omnämnde i förra numret, är dotterson till aflidne hofsångaren Berg, son af dennes dotter, den utmärkta sångerskan Helène Berg och brukspatron Hj. Petré. Han har länge för sin helsas skull vistats i Schweiz.

Om de nämda sångerna se annonsen å sista sidan.

Af musiknyheter på Nya Teatern, hvilka äro att förvänta, omnämnas ett par operetter som i Tyskland för närvarande göra lycka, nämligen »Der Vagabund» af West och Held med musik af Carl Zeller och »Farinelli» af Wulff och Cassmann med musik af Zumpe. Äfven den öfverallt med så stor framgång gifna engelska buffaoperan »Mikadon» af Sullivan torde komma att här uppföras.

Två soaréer för kammarmusik annonseras till d. 25 Jan. och 8 Febr. att gifvas i Vetenskapsakademiens hörsal. Dessa föranstaltas af violinisten Tor Aulin med biträde af kammarmusici E. Sjöberg, A. Bergström och B. Carlson. Programmet till den 1:a af dessa bjuder på qvartetter af Beethoven och Mendelssohn samt sonat af E. Sjögren. Det är länge sedan ett musiknöje af detta slag erbjöds här; vi kunna derföre hoppas att, då soaréernas gifvande är beroende af tillräckligt antal abonnenter, våra musikvänner skola skynda att anteckna sig såsom sådana hos hrr musikhandlare. Priset är för numrerad och onumrerad plats resp. 3 och 2 kr. för båda soaréerna, 2 och 1,50 för hvarje.

Stor Militärkonsert gifves i Östermalms kyrka Söndagen d. 23 Jan. kl. 2 e. m. till förmån för de nödlidande i Stockholm.

Venersborgs musiksällskap hade d. 2 Jan. sin tredje soaré för säsongen. Musikprestationerna bestodo denna gång af 1) Ouverture och introduction till »Don Juan», 2) »Isola bella», duo för alt och tenor af Hallström, 3) Hjertesorg af Aug. Söderman, 4) Ouverture till »Den Stumma» och 5) Heises »Höststormarne», hvilket nummer denna gång utfördes i sin helhet.

Paris. För Opera Comique äro två nya operor under arbete, den ena af Gounod, som sätter musik till Scribes »När damerna föra krig», bearbetad till libretto af Barbier, den andra af A. Thomas, »Circe», med text af samma författare. Gounod har äfven komponerat en messa, som kommer att gifvas första gången i Rheims under Juli månad, med anledning af Karl VII:s kröning der den 17 Juli 1429.

Verdis nya opera »Othello», som är bestämd att första gången uppföras å Scala-teatern i Milano d. 25 Jan., lär komma upp på Stora operans scen i April. Kontrakt är uppgjordt med komponisten, det återstår nu blott att finna en passande sångerska till Desdemonas parti.

Kristina Nilsson, hvars bröllop med grefve Miranda förut i flere tidningar omtalats såsom ett faktum, lär ännu icke hunnit blifva grefvinna, ty efter senare underrättelser skulle detta bröllop firas i början af Februari, sedan hon, efter att ha biträdt Oscar Comettant vid dennes skandinaviska konsert, tillbragt några veckor i Cannes.

För denna mycket omordade konsert torde vi få redogöra i nästa nummer.

Leipzig. Carl Reineckes nya opera, »Auf hohen Befehl», har med stor succès gått öfver scenen å härvarande stadtteater. Musiken berömmes såsom behaglig, snillrik och full af humor.

I Prag har en musikalisk systertrio väckt ganska mycken uppmärksamhet. Trion heter Marianne, Clara och Emmy Eissler (violin, harpa, piano) och den förstnämda säges ega en betydande talang som violinist. Äfven den yngstas (Emmys) talang som harpspelerska lär vara ovanlig.

En österrikisk damqvartett har nyligen låtit höra sig med stor framgång flerstädes i Schlesien, Polen etc. Den utgöres af fröknarna Fanny, Marie och Amelie Tschampa samt fröken Perner.

Berlin. Marcella Sembrich har nyligen slutat sitt epokgörande gästspel här vid Stora operan som Rosina i »Barberaren» och dermed firat triumfer såsom en af nutidens största lyriska sångerskor.

— Zellers opera »Der Vagabund» gick här med utomordentlig framgång öfver scenen d. 10 Dec. Textboken säges höra till de roligaste i denna genre och den friska, melodiösa musiken innehåller en mängd lustiga, anslående nummer.

Breflåda.

Mot »Aucun's» Upsalabref i förra numret har hr Grevillius lemnat en gensaga, protesterande mot tvenne der förekommande uppgifter. Hr G. förklarar att programmet ej blott bestod af sångnummer, utan äfven af violinnummer och att han ej sjöng idel gamla saker, utan ock 3 förut i Upsala å konsert ej gifna saker, samt att de andra sångerna sjöngos på en för 3 år sedan gifven, föga besökt konsert. Hr G. säger sig nu äfven varit biträdd af en sångerska samt hela östgöta nations sångkör. Hr G. säger för öfrigt att Upsalatidningarnas referat ena sig i ett mycket fördelaktigt totalomdöme om konserten. Då vi ej kunna tillställa brefskrifvaren det protesterande brefvet, lemna vi honom på detta sätt del af oppositionen och öfverlemna åt honom att om han det för godt finner bemöta densamma.

Red.

Musikaliska bokstafsgåtan

i n:o 1.

Uttydning: Chor — Hallo — Adam — Rhode — Leo — Echo — Stacc — Gerlach — Ohoj — Uhu — Nasal — Orgeni — Donna.

Lösning af gåtan:

Charles Gounod.
Romeo och Julia.

A. M. Myrberg.

Fyra Sånger vid Piano. Pris 1 kr.
Serenad; Du är min ro; O dröj qvar!; Vaggvisa.

Fem Sånger för tvenne röster, med accompagnement af Piano. Pris 2 kr.
Nattetid vid Stranden; Nattliga drömmar; Med strömmen; Minnen från Södern! Vårbäcken.

Obs. Hvarje Duett säljes äfven särskildt.

Obs.! Annons- Obs.!
och
Prenumerationskontor
för
Svensk Musiktidning
å
Tidningskontoret
8 Drottninggatan 8

I Musikhandeln har utkommit följande
Sånger med Piano
af
Torsten Petré.

4 Romances
(à ma Mère) *1* kr. *50* öre.

2 Airs pour chant
(à mon cher Professeur J. A. Josephson)
1 kr. *50* öre.

Ave Maria
(à mon cher Grand-Père I. A. Berg).

☛ Ofvanstående sånger, af den i Genève bosatte unge tonsättaren, hafva i utländska tidningar blifvit omnämnda med mycket beröm, hvilket äfven kommit dem till del i svenska pressen.

ABR. LUNDQUIST,
K. Hofmusikhandlare,
Malmtorgsgatan 8

Svensk Musiktidning 1887,

7:e årg., utgifves såsom förut med **porträtter, notillustrationer** och bilaga: **Musikalbum** af **piano-** och **sångstycken** (omkr. 16 sid.), biografier, populära uppsatser, notiser och anekdoter, följetong etc. Pris **endast 5 kr.** pr år, 3 kr. pr halfår, lösnummer 25 öre, bilaga 50 öre. Annonspris **endast 10 öre** petitrad. Prenumeration sker å tidningens **Expedition, Klara V. Kyrkogata 19** (derifrån den hemsändes), i musik- och bokhandeln samt å tidningskontoren; **för landsorten direkt hos Expeditionen,** annars **helst å posten** eller i bokhandeln. Tidningen utkommer med 20 n:r 2 gånger i månaden (utom Juli, Aug.)

☛ ***Presentkort*** å tidningen finnas att tillgå.

☛ ***Obs.! Billigt annonspris,*** som tillåter **Musikförläggare, Musikhandlare, Instrument-handlare** och **Fabrikanter, Musiklärare** m. fl. att **allra billigast** och **med största fördel** annonsera i denna **inom vår musikverld** spridda **facktidning.** Kontant liqvid. **Rabatt** då liqvid erlägges för upprepad annonsering.

☛ **Eleganta permar** till Sv. Musiktidning kunna pr kontant erhållas hos P. Herzog, Malmskilnadsgatan 54, à 2 kronor.

☛ SVENSK MUSIKTIDNINGS **årgångar 1884, 1885 och 1886** säljas till **nedsatt pris** af **4 kronor** pr. årgång, **7 kronor** för två årgångar, **10 kronor** för alla tre, då **kontant liqvid** med beställning efter noggrann adress sändes **direkt till Svensk Musiktidnings Expedition, Stockholm.**

Årg. 1884 innehåller porträtter af *Agathe Backer-Gröndahl, Fröberg, Hallén, Hallström, Hebbe, Holmboe-Schenström, Höijer, Kraus, Otto, Pacius, Rubinstein, Saloman, Sjögren, Tua* samt *Musikbilaga: 7 Melodiska Tonstycken* af C. W. Rendahl.

Årg. 1885: porträtter af *J. S. Bach, Björksten, Cherubini, d'Albert, frk. Ek, Hartmann, Hiller, Händel, Norman, Pachmann, Willman, Eug. Ysaye. Musikbilaga: »Skuggor och dagrar»,* 5 pianostycken af Rich. Andersson.

Årg. 1886: porträtter af *Kon. Oscar II, Conr. Nordquist, Czapek, Chopin, Vendela Andersson, I. P. Cronhamn, Liszt, Ölander, Pauline Lucca, Mierzwinski, Beethoven* jemte *Schwarzspanierhaus* (hans sista bostad); musik: *Svensk Läkaremarsch* af J. A. Huss, *Begrafningshymn* af Is. Dannström (båda flerstäm.)

Musikbilaga: *Albumblad,* 5 melod. pianostycken af Adr. Dahl.

I Pianospelning,

Harmoni och **Orgel** undervisar undertecknad, exam. vid Musik-Konservatorium.
Adr.: Grefgatan 26 B, 3 tr., kl. 11—12, 4—5.
Gustaf Roman.

Till Hrr Tonsättare och Musici!

Musikaliska arbeten utföras bäst och billigast af litografen
Lindblom,
Stora Badstugatan 9, (norr) n. b.

Adrian Dahls
Albumblad,
5 melodiska tonstycken för piano finnes att köpa för 2 kronor
å Svensk Musiktidnings Expedition,
Klara Vestra Kyrkogata 19.
Reqvisitioner i Fast Räkning (25 % prov.—33 % $^{7}/_{8}$) emottagas.

INNEHÅLL: Isak Albert Berg (med porträtt). — En tonskald (Crusell). — Musikens barndom. — Följetong: En Julklappsönskan (slut). — Från Scenen och Konsertsalen. — Konung för en dag. — Till våra prenumeranter. — Från in- och utlandet. — Musikaliska bokstafsgåtan i n:r 1. — Breflåda. — Annonser.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1887.